

Bir Sivil Toplum Kuruluşunda Bilgi ve Belge Merkezi Örneği Olarak Konrad Adenauer Vakfı ve Projeleri Kütüphanesi

*Konrad Adenauer Foundation and Projects Library as the
Information and Documentation Center in a Non-government
Organization*

Cüneyt Örkmez **

Öz

Sivil toplum örgütleri, çalışma ve örgütlenme ciddiyetleri ölçüsünde organize olmuş bilgi kullanımına gereksinim duyarlar. Bu örgütler gelişmekte olan demokrasilerin vazgeçilmezleri oldukları gibi, bilgi toplumunun oluşumunda da etkindirler. Konrad Adenauer Vakfı, bir sivil toplum kuruluşu olarak iş birliğine girdiği Türk ortakları ile geniş bir etkinlik alanı içerisinde, ülkemizin sosyal, siyasal, ekonomik ve kültürel gelişimine yardımcı çalışmalar yapmakta; çalışmalarını ve etkinliklerini yayın yoluyla bilgi kullanıcılarının hizmetine sunmaktadır. Bu makale, Konrad Adenauer Vakfı ve Projeleri Kütüphanesinin oluşumunu ve hizmet sürecini açıklamaktadır.

Anahtar sözcükler: Özel kütüphaneler, Kütüphane tanıtımı, Konrad Adenauer Vakfı ve Projeleri Kütüphanesi, Sivil toplum kuruluşları.

Abstract

Organised knowledge is needed by the non-governmental organizations at the intensity depending upon the seriousness of their work and organizational structure. These organizations, which are indispensable agencies of growing democracies, are also effective in the emergence of knowledge-based societies. Konrad Adenauer Foundation, within its wide area of collaboration with the Turkish partners for the sake of providing studies to support the social, political, economic and cultural development of our country also aims at informing the end-user about the

* Kütüphaneci; Konrad Adenauer Vakfı ve Projeleri Kütüphanesi (corkmez@yahoo.com).

foundation's studies by means publications. The present study resumes the establishment of the Library of Konrad Adenauer Foundation and Projects and its processes of providing user services.

Keywords: *Special libraries, Library publicity, Konrad Adenauer Foundation and Project Library, Non-governmental organizations.*

Giriş

Bilgi, bilgi toplumunun yapı taşı ise, onun gerektiği gibi kullanımı, kullanımının yaygınlaştırılması ve kolaylaştırılması aşamalarında bilgi ve belge merkezleri ile çalışanlarının özel bir yeri ve görevi vardır. Bilgi ve belge merkezleri, bilgiye gereksinim duyulan her yerde, ilgi yoğunluğunun yanı sıra yeterli istek ve çaba sonucu bir uzman yardımı ile kurulabilir. Şüphesiz her kurum böyle bir merkeze ihtiyaç duymayabilir. Ancak etkin bir sivil toplum kuruluşunun, bir bilgi ve belge merkezine sahip olması, ilgili olduğu alanlara dönük çalışmalar sonucu ürettiği bilginin organizasyonunu sağladığı gibi bunu diğer bilgi kullanıcılarının hizmetine sunması anlamına da gelmektedir. Güvenilir, etkin ve üretken bir kurum şeffaf bir ortamda, ürettiklerini cesaretle paylaşabilmelidir. Sivil toplum örgütleri demokratik işlevleri gereği katılım düzeyini yükseltme, demokratik tutumların geliştirilmesi, çıkarlar ve taleplerin şekillendirilmesi, kutuplaşmaların yumuşatılması, siyasal partilerin demokratikleştirilmesi, bilgiyi toplumun geniş kesimlerine yayma, yeni fikirlerin gelişmesini paylaşımını sağlama ve siyasal sistemin halka karşı sorumluluğunu artırmayı amaçlayan kurumlardır. Bu tanımlama, bir anlamda çağdaş bilgi toplumunun oluşabilmesinde, sivil toplum kuruluşlarına düşen görevi de açıklamaktadır. Konrad Adenauer Vakfı ve Projeleri Kütüphanesi, bağlı olduğu sivil toplum kuruluşlarının görev ve sorumlulukları çerçevesinde kurulmuş bir bilgi ve belge merkezidir.

Konrad Adenauer Vakfı ve Projeleri

Konrad Adenauer Vakfı, bağımsız ve kamu yararına çalışan bir siyasi vakıf olup merkezi Almanya'dadır. 2.Dünya Savaşı sonrası Almanya'nın özgür ve çağdaş ülkeler ailesine girmesinde büyük emeği olan Almanya Federal Cumhuriyeti'nin ilk şansölyesi Konrad Adenauer adına kurulmuştur. Vakıf, 40 yıl-

dan bu yana uluslararası işbirliğine yönelik çalışmalarına devam etmekte ve 84 ülkede yaklaşık 230 projeye danışmanlık yapmaktadır. 1983 yılından itibaren Türkiye’de çalışmalar yapan Konrad Adenauer Vakfı, çalışmalarını ortakları olan Türk kuruluşları ile birlikte sürdürmektedir. Bu kuruluşlar şunlardır;

- Türk Demokrasi Vakfı (TDV),
- Türkiye Orta Ölçekli Sanayici ve Serbest Meslek Mensupları ve Yöneticileri Vakfı (TOSYÖV),
- Türk Belediyeler Birliği Derneği (TBBD)
- Türkiye Gazeteciler Cemiyeti (TGC)
- Karadeniz Ekonomik İşbirliği Daimi Sekreteryası (KEİB)

Neden Konrad Adenauer Vakfı ve Projeleri Kütüphanesi

Konrad Adenauer Vakfı’nın adı geçen kuruluşlarla birlikte yürüttüğü projeler geniş bir alanda bilgi ve deneyimlerin paylaşımı anlamına gelmektedir. Bu bilgi ve deneyimler, (konferanslar, toplantı, kongre vb.) sosyal etkinliklerle katılımcı kitlelerle paylaşılmakta ve yapılan çalışmalar kayıt ortamları yardımı ile bilgi kaynaklarına dönüştürülmektedir. Vakfın bugüne değin Türkiye’de sadece kitap olarak yayımlanmış 100’e yakın yayını, ortaklaşa çalışılan kurumlarla birlikte yayımladığı çok sayıda bilgi kaynağı vardır. Ayrıca vakıf merkezi ve diğer ülkelerdeki temsilciliklerde de çok sayıda bilgi kaynağı oluşturulmaktadır. Konrad Adenauer Vakfı ve çalışma ortağı olan diğer sivil toplum örgütleri, etkinlik süreçlerinde birçok bilgi ve danışma kaynağına ihtiyaç duymaktadırlar. Çalışmaları için gerekli tüm bilginin kullanımı ve paylaşımı süreci içerisinde oluşan bilgi ve belgenin organizasyonu, Konrad Adenauer Vakfı ve Projeleri Kütüphanesi’nin oluşumunu sağlamıştır.

Koleksiyon ve Sağlama

Kütüphane, Konrad Adenauer Vakfı (KAV), Türk Demokrasi Vakfı (TDV) ve Türk Belediyeler Birliği Derneği (TBBD) ile aynı binada, bu kuruluşların ortak bilgi ve belge merkezi olarak hizmet vermektedir. Ayrıca, daha önce aynı bi-

nada olan ancak mekan darlığı nedeniyle başka yere taşınan TOSYÖV'nin da geçmişe dönük tüm bilgi kaynaklarını bünyesinde bulundurmaktadır.

Koleksiyon, yaklaşık 6000 kitap, aboneliği devam eden 100 süreli yayın ve etkinliklere ait ses kayıtlarını içeren kasetlerden oluşmaktadır. Adı geçen kuruluşların yapmış oldukları çalışmalar sırasında kendiliğinden oluşan kaynak birikiminin yanı sıra koleksiyonun satın alma, bağış ve değişimi ile zenginleştirilmesine çalışılmaktadır. Vakıf ve ortak kuruluşların çalışanları ve okuyucu tercihleri dikkate alınarak gereksinim duyulan bilgi kaynakları yayıncı kuruluşlardan bağış yoluyla sağlanabilmektedir. Kütüphanede yayın değişimi başarı ile uygulanmaktadır. Konrad Adenauer Vakfı ve Projeleri aynı zamanda birer yayıncı olduklarından kamu yararına sunulmak üzere birçok kitabın yayımını ve dağıtımını gerçekleştirmektedir. Üretilen nitelikli bilgi kaynakları, diğer sivil toplum kuruluşları ile resmi ve özel kurumların da ilgisini çekmekte, bu da yayınların karşılıklı olarak değişimini kolaylaştırmaktadır. Bir diğer katkı ise Vakıf ve ortak sivil toplum kuruluşları çalışanlarının yaptıkları araştırmalar esnasında sağladıkları ve kullandıkları kaynakların güncel kullarımları bittiğinde kütüphane koleksiyonuna dahil edilmesidir.

Kütüphanenin Vakıf bütçesinden ayrılan bir bütçesi vardır. Bu bütçeden proje çalışmaları için gereksinim duyulan konular öncelikli olmak üzere satın alma yoluyla da koleksiyon zenginleştirilmektedir.

Kaynak Seçimi

Sosyal bilimlere yönelik özel bir araştırma kütüphanesi olma niteliği, kaynak seçiminde dikkatli ve titiz davranmayı zorunlu hale getirmektedir. Sosyal bilimler ve ilgili alanlarında yayınlanmış birçok kaynak da kullanıcıların ilgisini çekmektedir. Ancak ilgili her kaynağın sağlanması, gerek mekan gerekse bilgi ve belge düzenlemesi açısından bu ölçekte bir kütüphanenin kaldıramayacağı bir yük anlamına gelmektedir. Bu nedenle, koleksiyon geliştirme sürecinde, Vakfın ve ortak çalışma yaptığı kuruluşların konularına belli bir mesafeden bakılmaktadır.

Konrad Adenauer Vakfı'nın bir Alman kuruluşu olmasından dolayı Almanya ve Türk-Alman ilişkileri, AB ve diğer uluslararası ilişkilerle ilgili konular kütüphane için önemlidir. Bunun dışında yerel yönetimler ve KOBİ'ler, demok-

rasi ve demokrasi kültürü, siyasal, ekonomik ve kültürel konular, sivil toplum, hukuk devleti ve insan hakları ile ilgili açılımlar, medya ve eğitim diğer önemli sayılabilecek alanları oluşturmaktadır.

Personel

Kütüphane, 1995 yılında bir kütüphaneci gözetiminde geçici yardımcı elemanlar istihdam edilerek bir yıl içinde kuruluşu tamamlanmış ve hizmete sunulmuştur. Halen görev yapan tek kütüphaneci, 1996 yılından itibaren çalışmalarını sürdürmektedir. Bu ölçekte bir bilgi ve belge merkezinin, kütüphanecilik biliminin kural ve yöntemlerine uygun bir şekilde, bir kütüphane uzmanı tarafından yönetilmesi, geliştirilmesi ve hizmetlerini sürdürülmesinde zaman zaman zorluklar yaşanabilmektedir. Ancak kütüphanecinin hem kurucu olması, hem de uzun süredir burada çalışıyor olması, belli bir güdüleme ve verimlilik yaratmış, böylece kütüphane, işlevsel bir bilgi ve belge merkezi olarak gelişimine devam edebilmiştir.

Uluslararası ilişkiler alanında öğrenim gören öğrenciler için Konrad Adenauer Vakfı bir staj yeri niteliğindedir. Bu öğrenciler, stajlarının büyük bölümünü kendi alanlarında birçok bilgi kaynağını barındıran yer olan kütüphanede yapmaktadırlar. Böylece kütüphane, burada staj yapan gönüllü öğrencilere hem bir bilgi ve belge merkezinin çalışması hakkında fikir vermekte, hem de yaşamları boyunca gereksinim duyacakları bilginin düzenlemesi işlemini anlamalarına yardımcı olmaktadır. Ayrıca bu stajlar, farklı alanlarda öğrenim gören öğrencilerin, bilgi okuryazarlığı becerisi kazanmalarını teşvik eden bir uygulama olarak değerlendirilebilir.

Teknik Hizmetler

Kütüphanede Dewey Onlu Sınıflama sistemine göre sınıflandırılmakta ve kaynaklar açık raf sistemi ile kullanıcıya sunulmaktadır. Kütüphanenin kuruluş yıllarında kart katalog düzenlenmiş, 1998 yılından itibaren UNICEF'den bağış olarak sağlanan CDS/ISIS kütüphane programı kullanılmaya başlanmıştır. Halen veri girişleri ve bilgi erişimi bu programla yapılmaktadır.

Konrad Adenauer Vakfı'nın Almanya'da ve diğer ülkelerde yayımladığı Almanca ve çeşitli dillerdeki dergiler, başış olarak gelen veya abone olunan süreli yayınlar, ortaklaşa çalışmalar yürütölen kuruluşların dergileri, geçmiş yıllara ait arşivleri ile birlikte süreli yayın koleksiyonunu meydana getirmektedir.

Kütüphaneye, beş günlük gazete düzenli olarak ulaştırılmaktadır. Bu gazeteler ve zaman zaman sağlanan diğer gazeteler için 1997 yılından bu yana bir arşiv çalışması yapılmaktadır. Başlangıçta oldukça fazla olan takip konuları bugün azaltılarak daha dar bir alana yönelik bir şekilde dönüşmüştür. Özellikle Almanya ile ilgili konular için gazete arşivi çalışmasının geliştirilmesi planlanmaktadır.

Okuyucu ve Bilgi Hizmetleri

Kütüphane, bir salonda açık raf sistemi ile hizmet verdiğinden okuyucu, tüm kaynaklara kolayca erişebilmektedir. Katalog sorgulama sistemlerinin kullanımı ve bilgiye erişim için her türlü danışmanlık hizmeti, kütüphane sorumlusu tarafından sunulmaktadır. Kullanıcının aradığı bilgiyi tanımlaması ile başlayan yararlanma sürecinde, kullanıcı ve kütüphaneci ortak çalışması ile mümkün olduğunca uygun ve yeterli sayıda bilgi kaynağına erişim amaçlanmaktadır.

Özel kütüphane olarak belli konularda kullanıcılara bilgi ve belge vermeyi amaçladığı için her zaman bilgi kaynaklarının yerinde bulunması yararlı görölmüştür. Ödünç alınan bilgi kaynağına bu süre içinde diğer kullanıcıların erişememesi ve özellikle kullanıcıların büyük bir bölümünün şehir dışından gelmesi böyle bir özel kütüphane için ödünç verme işlemini sakıncalı hale getirmiştir. Çok özel durumlar dışında, kaynaklardan kütüphane içinde yararlanılmakta ve fotokopi almaları sağlamaktadır. Kütüphane aracılığıyla, Vakfa ait yayınlardan mevcut olanlar, isteyenlere ücretsiz olarak hediye edilmektedir.

Sonuç

Konrad Adenauer Vakfı ve Projeleri Kütüphanesi, bağlı ve ilgili olduğu sivil toplum kuruluşlarının çalışma süreçlerine yararlı olacak bilgi ve belgenin yö-

netimini sağlayarak yedi yıldır çalışmalarına devam etmektedir. Kütüphanenin gelecekteki hedefi, elektronik bilgi hizmetlerindeki hızlı gelişmelere uygun biçimde, daha kolay ulaşılan ve daha çok kullanılan bir özel kütüphane olarak çalışmalarına devam etmektir.

Kaynakça

- Konrad Adenauer Vakfı (2002). *Devlet ve sivil toplum bağlamında halk katılımıcılığı ve sivil toplum kuruluşları*. Ankara: Konrad Adenauer Vakfı.
- Konrad Adenauer Vakfı (2002). *Tanıtım kitapçığı*. Ankara: Konrad Adenauer Vakfı.
- Tosun, G. E. (2001). *Demokratikleşme perspektifinde devlet-sivil toplum ilişkisi (Türkiye Örneği)*. İstanbul: Alfa Yayınları.